

Brusel 23. května 2023
(OR. en)

9616/23

RECH 190
EDUC 169
PI 77
DIGIT 96

VÝSLEDEK JEDNÁNÍ

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Datum:	23. května 2023
Příjemce:	Delegace
Č. předchozího dokumentu:	8827/23
Předmět:	Vysoce kvalitní, transparentní, otevřená, důvěryhodná a spravedlivá akademická publikační činnost – závěry Rady (schváleny dne 23. května 2023)

Delegace naleznou v příloze závěry Rady o vysoce kvalitní, transparentní, otevřené, důvěryhodné a spravedlivé akademické publikační činnosti, jež byly schváleny Radou na jejím 3949. zasedání konaném dne 23. května 2023.

**ZÁVĚRY RADY O VYSOCE KVALITNÍ, TRANSPARENTNÍ, OTEVŘENÉ,
DŮVĚRYHODNÉ A SPRÁVEDLIVÉ AKADEMICKÉ PUBLIKAČNÍ ČINNOSTI**

RADA EVROPSKÉ UNIE,

PŘIPOMÍNÁJÍC

- své závěry ze dne 1. prosince 2015 o integritě výzkumu¹, v nichž uznává význam otevřené vědy jako mechanismu pro posílení integrity výzkumu, přičemž integrita výzkumu zároveň přispívá k otevřené vědě;
- své závěry ze dne 27. května 2016 o přechodu k systému otevřené vědy², v nichž uznává, že otevřená věda má potenciál zvýšit kvalitu a dopad vědy ve prospěch společnosti;
- své doporučení ze dne 5. dubna 2022 o zefektivnění spolupráce v oblasti evropského vysokoškolského vzdělávání³, v nichž zdůrazňuje, že je důležité podporovat testování a pilotní projekty, pokud jde o řešení s otevřeným zdrojovým kódem, s cílem překonat společné problémy, a přispět tak k interoperabilitě, digitální připravenosti, datové suverenitě a odpovědnosti systémů vysokoškolského vzdělávání;

¹ Dokument 14853/15.

² Dokument 9526/16.

³ Úř. věst. C 160, 13.4.2022, s. 1.

- své závěry ze dne 10. června 2022 o hodnotách a zásadách pro mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací⁴, v nichž podporuje otevřenou vědu za účelem vzájemné konsolidace a šíření výsledků výzkumu prostřednictvím rámců a strategií zaměřených na otevřený a okamžitý přístup k vědeckým publikacím a v nichž podporuje rovněž práva výzkumných pracovníků zveřejňovat, sdílet, šířit a otevřeně sdělovat výsledky a data svého výzkumu, mimo jiné formou vzdělávání a výuky, jakož i práva sdružovat se v reprezentativních profesních nebo akademických organizacích, aniž by byli znevýhodněni systémem, v němž pracují, nebo jakoukoli cenzurou či diskriminací;
- své závěry ze dne 10. června 2022 o hodnocení výzkumu a uplatňování otevřené vědy⁵, v nichž zdůrazňuje, že je třeba umožňovat neomezený přístup k výsledkům, publikacím a údajům z výzkumu financovaného z veřejných prostředků a jejich opětovné použití pro výzkumné účely, a v nichž vyzdvihuje přínosy otevřené vědy a okamžitého přístupu k výzkumným publikacím, jakož i mnohojazyčnosti pro účely širší komunikace výsledků výzkumu,

Vytvoření otevřeného, spravedlivého a udržitelného systému pro akademickou publikační činnost

1. PŘIPOMÍNÁ, že akademická publikační činnost, uskutečňovaná prostřednictvím odborných časopisů, představuje v současné době hlavní způsob, jak na akademické úrovni šířit výsledky výzkumu a nové vědecké poznatky; OPĚTOVNĚ POUKAZUJE NA TO, že je důležité urychlit přechod k otevřené vědě v zájmu zlepšení kvality, efektivity a dopadů výzkumu, a za tímto účelem podporovat transparentnost výsledků výzkumu, přístup k nim, jejich rozmanitost, možnosti jejich opětovného využití, jejich reprodukovatelnost a důvěryhodnost, že otevřený přístup k akademickým publikacím obnášející i možnosti jejich opětovného využití je pro systém otevřené vědy jedním z ústředních prvků a že je třeba přijmout opatření, jimiž bude zajištěno, aby akademická publikační činnost uvedené cíle splňovala;

⁴ Dokument 10125/22.

⁵ Dokument 10126/22.

2. KONSTATUJE, že digitální transformace navzdory výzvám, které jsou s ní spojeny, i nadále vytváří příležitosti pro nové metody účinné a účelné akademické publikační činnosti, jež zahrnují mimo jiné nástroje pro publikování on-line, archivy a platformy pro širokou škálu výstupů výzkumu ve všech oblastech na vnitrostátní i na evropské úrovni, avšak že stávající systém je do značné míry založen na obchodních a provozních modelech, které doposud zcela nezúročily potenciál digitalizace, především ve vztahu k rozšiřující se škále výsledků výzkumu, jejichž význam vzrůstá, jako jsou soubory údajů, software a výzkumné protokoly, a ZDŮRAZŇUJE, že je důležité investovat do elektronické infrastruktury a do digitálních a inovativních nástrojů a kapacit;
3. ZDŮRAZŇUJE, že akademická publikační činnost by měla podporovat základní zásady akademické svobody, integrity výzkumu a vědecké excelence, jakož i maximalizaci přístupu k výsledkům výzkumu a možnosti jejich opětovného použití a že by měla zároveň podporovat výzkumné komunity a jejich mezioborovou spolupráci, a VYZDVIHUJE vědecké postupy zajišťující reprodukovatelnost, transparentnost, sdílení, důslednost a spolupráci jakožto důležitý prostředek pro vytvoření systému pro publikační činnost schopného reagovat na výzvy, jimž čelí demokratické, moderní a digitalizované společnosti; ZDŮRAZŇUJE, že při zveřejňování výzkumu zahrnujícího veřejné finanční prostředky by měl být normou okamžitý a neomezený otevřený přístup, přičemž transparentní stanovování cen by mělo odpovídat publikačním službám, aniž by náklady hradili jednotliví autoři nebo čtenáři;

Podpora rozmanitosti a zajištění rovnosti v akademické publikační činnosti

4. UZNÁVÁ, že publikační postupy se v různých oborech liší, a ZDŮRAZŇUJE, že především v oblasti společenských a humanitních věd by měly být i nadále podporovány určité formáty publikací, jako jsou monografie, knihy a formáty pro dlouhý text, přičemž by měla být podporována publikační činnost obnášející otevřený přístup a měla by být umožněna koexistence různých formátů a vydávání publikací v řadě různých jazyků;

5. POUKAZUJE NA TO, že současný systém pro akademickou publikační činnost tvoří různé ziskové a neziskové organizace, a KONSTATUJE se znepokojením, že rostoucí náklady na zpoplatněné stránky pro přístup k vědeckým publikacím a pro akademickou publikační činnost způsobují nerovnosti a pro veřejné subjekty financující výzkum a instituce odpovědné za vynakládání veřejných finančních prostředků přestávají být udržitelné, čímž se snižují finanční prostředky dostupné pro výzkum;
6. ZDŮRAZŇUJE význam neziskových a akademických modelů publikační činnosti na základě otevřeného přístupu, v jejichž případě autorům nebo čtenářům nejsou účtovány poplatky a autoři mohou své dílo zveřejnit bez kritérií pro finanční či institucionální způsobilost; BERE NA VĚDOMÍ rozmanitost modelů, které nejsou založeny na poplatcích za zpracování článků nebo podobných poplatcích za jednotku, a ZDŮRAZŇUJE, že je důležité podporovat rozvoj takových modelů vedených veřejnými výzkumnými organizacemi;
7. ZDŮRAZŇUJE, že je nezbytné zabránit situacím, kdy výzkumní pracovníci mají omezený výběr publikačních kanálů kvůli finančním možnostem, a nikoli na základě kritérií kvality, a kdy je přístup k výzkumným publikacím omezen zpoplatněním stránek; VÍTÁ koordinaci v rámci EU a s globálními partnery s cílem podpořit rovnost v rámci akademické publikační činnosti s přihlédnutím k doporučení UNESCO o otevřené vědě⁶;

Posílení důvěry a zajištění vysoké kvality, transparentnosti a integrity akademické publikační činnosti

8. ZDŮRAZŇUJE, že akademická svoboda s sebou nese právo svobodně definovat výzkumné otázky, vybírat a rozvíjet teorie, shromažďovat empirický materiál, používat akademické výzkumné metody, zpochybňovat obecně přijímané názory a předkládat nové myšlenky a zahrnuje právo sdílet, šířit a zveřejňovat výsledky těchto činností, a to i prostřednictvím vzdělávání a výuky, a VYZDVIHUJE, že jakékoli omezení těchto postupů ohrožuje akademickou svobodu a integritu výzkumu;

⁶ [Doporučení UNESCO o otevřené vědě – digitální knihovna UNESCO](#)

9. KLADE DŮRAZ NA TO, že pro akademickou publikační činnost by mělo být i nadále zásadní důkladné vzájemné hodnocení, přičemž výzkumní pracovníci by měli za vzájemné hodnocení převzít odpovědnost a poskytovat odborné poradenství v redakčních radách, což zajistí vědecké standardy, platnost a kvalitu výzkumu; ZDŮRAZŇUJE, že vzájemné hodnocení by mělo být i nadále prostředkem pro budování a zachování integrity výzkumu a důvěry ve vědu, což by mělo zahrnovat i stahování neplatných publikací; UZNÁVÁ, že systém vzájemného hodnocení v současné době čelí různým výzvám, např. zvýšenému počtu předložených publikací a přetížení hodnotitelů; ZDŮRAZŇUJE, že je třeba podporovat transparentnost prostřednictvím otevřených postupů vzájemného hodnocení a že výzkumné pracovníky je třeba za vzájemné hodnocení oceňovat a odměňovat;
10. ZDŮRAZŇUJE, že klíčovým znakem kvality výzkumu je reprodukovatelnost, jež úzce souvisí s transparentností a integritou výzkumu, a že nedostatečná reprodukovatelnost může mít negativní dopad na vědecký pokrok a na důvěru ve vědu;

Další postup

Rámcové podmínky

11. VYBÍZÍ členské státy a Komisi, aby zvýšily podporu pro rozvoj sladěných institucionálních a finančních politik a strategií, pokud jde o neziskové a otevřené vícefórmátové modely akademické publikační činnosti v Evropě bez jakýchkoli nákladů pro autory nebo čtenáře, a aby stanovily a prováděly programy nebo akční plány pro výrazné rozšíření takovýchto publikačních modelů;

12. VÍTÁ skutečnost, že řada členských států do svých vnitrostátních právních předpisů v oblasti autorského práva zavedla práva na sekundární zveřejňování, která umožňují otevřený přístup k akademickým publikacím financovaných z veřejných prostředků; VYBÍZÍ Komisi, aby v souvislosti s akcí EVP č. 2 v politickém programu EVP na období 2022–2024 přezkoumala a navrhla opatření na úrovni EU zaměřená na odstranění překážek bránících přístupu k výsledkům výzkumu financovaného z veřejných prostředků a jejich opětovnému použití, jakož i publikacím a údajům pro výzkumné účely, a zároveň zaručila souhlas autora; VYZÝVÁ členské státy, aby aktualizovaly své vnitrostátní politiky a pokyny v oblasti otevřeného přístupu s cílem okamžitě zcela zpřístupnit akademické publikace na základě otevřených licencí a aby na údaje z výzkumu uplatňovaly zásady FAIR (pro dohledatelná, přístupná, interoperabilní a opakovaně použitelná data) a zásadu „co nejotevřenější, uzavřené podle potřeby“, a to s přihlédnutím k doporučení OECD o přístupu k výsledkům výzkumu financovaného z veřejných prostředků⁷;
13. ZDŮRAŽŇUJE, že je třeba změnit kulturu výzkumu, která uznává různé výzkumné činnosti s celkovým cílem maximalizovat vysokou kvalitu a dopad výzkumu; VÍTÁ v tomto ohledu činnost Koalice pro reformu hodnocení výzkumu (CoARA); a VYBÍZÍ k úzkému dialogu mezi zúčastněnými stranami, členskými státy, Komisí a přidruženými zeměmi při reformě hodnocení výzkumu v koordinaci s globálními partnery;
14. KONSTATUJE, že nedostatek údajů a důvěryhodných informací o stavu akademické publikační činnosti, včetně nákladů a bibliometrických údajů, brání pokroku v rozvoji, provádění a hodnocení politiky otevřeného přístupu a oslabuje postavení členských států a výzkumných organizací při jednáních s komerčními vydavateli; BERE NA VĚDOMÍ pokračující vývoj ve sledování pokroku v oblasti otevřené vědy v rámci evropského cloudu pro otevřenou vědu (EOSC) na základě vnitrostátního monitorování a společných kvalitativních a kvantitativních ukazatelů; VYBÍZÍ členské státy a Komisi, aby tento vývoj urychlily a snížily roztržitost monitorovacích iniciativ tím, že do monitorovacího mechanismu EVP zahrnou monitorování otevřené vědy, a aby se snažily zajistit, že údaje z monitorování budou v souladu se zásadami FAIR;

⁷ [Doporučení Rady OECD o přístupu k výsledkům výzkumu financovaného z veřejných prostředků – OECD](#)

Kapacity: infrastruktura a dovednosti

15. NADÁLE VYBÍZÍ členské státy, aby podporovaly přeměnu programu Open Research Europe (ORE) v kolektivní, neziskovou širokou publikační službu pro oblast výzkumu s otevřeným přístupem ve veřejném zájmu a aby propagovaly a podporovaly další specializované a vnitrostátní neziskové platformy pro publikování a modely s otevřeným přístupem, které výzkumným pracovníkům poskytují vysoce kvalitní publikační služby a které jsou pokud možno vhodně propojeny na evropské úrovni s cílem zvýšit kapacitu, účinnost, využitelnost a nákladovou efektivnost;
16. VYZÝVÁ členské státy a Komisi, aby investovaly do interoperabilních neziskových infrastruktur pro zveřejňování založených na softwaru s otevřeným zdrojovým kódem a otevřených standardech a podporovaly je, aby se zabránilo blokování služeb a proprietárním systémům, a aby tyto infrastruktury propojily s evropským cloudem pro otevřenou vědu;
17. NABÁDÁ členské státy a Komisi, aby vypracovaly postupy recipročního učení v oblasti vzájemného hodnocení, které by zahrnovaly zásady a postupy, jak podporovat transparentnost a jak oceňovat a odměňovat činnosti vzájemného hodnocení při hodnocení výzkumných pracovníků;
18. VYBÍZÍ členské státy a Komisi, aby přijaly opatření na podporu budování institucionálních kapacit a na zvýšení znalostí výzkumných pracovníků o právech duševního vlastnictví a jejich hodnotě, včetně důsledků převodů autorských práv od autorů vydavatelům, a významu strategické správy duševního vlastnictví výzkumných pracovníků pro usnadňování okamžitého a neomezeného otevřeného přístupu k vědeckým publikacím;
19. VYZÝVÁ členské státy a Komisi, aby sladily své politiky a doporučení v oblasti otevřeného přístupu a otevřené vědy s Paktem pro výzkum a inovace v Evropě⁸ a s Evropským kodexem chování pro integritu výzkumu Evropské federace národních akademií věd⁹, a ZDŮRAZŇUJE, že při tom je nezbytné připravit školení a materiály, které podpoří výzkumné pracovníky v jejich úsilí o uplatňování zásad otevřené vědy a zároveň zajistí dodržování vysokých standardů integrity výzkumu;

⁸ Úř. věst. L 431, 2.12.2021, s. 1.

⁹ [ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2017.pdf](#)

20. VYBÍZÍ členské státy, aby se ve spolupráci s Komisí systematicky zabývaly otázkou predátorských publikací a prosazovaly a podporovaly školení zaměřená na odpovědné, otevřené a etické publikační postupy pro studenty a výzkumné pracovníky ve všech fázích profesní dráhy, a poskytly jim tak dovednosti a kompetence, které potřebují, a aby zajistily odpovídající školení a informovanost o predátorských, pochybných, klamavých a nekvalitních publikačních postupech a jejich negativním dopadu na spolehlivost výzkumu.
-